

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Srovnávací studie anglických a českých idiomů
vztahující se ke zvířatům

A Comparative Study of English and Czech Idioms
Related to Animals

Vypracovala: Kateřina Krupicová
Vedoucí práce: Mgr. Zemková Ludmila, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. 4. 2018

Kateřina Krupicová

Poděkování

Velmi děkuji Mgr. Ludmile Zemkové, Ph.D. za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

Anotace

Komparativní studie zaměřená na obecnou lingvistiku (frazeologii a idiomatiku) bude zkoumat kategorii anglických a českých idiomů, které obsahují názvy zvířat nebo zvířecí motivy. Teoretická část práce se bude věnovat vymezení základních pojmů, významu idiomů a problematikou jejich překladu.

V praktické části budou významy excerpovaných frazeologismů v obou jazycích seřazeny do skupin dle míry ekvivalentnosti a dále vysvětleny dle výkladových slovníků.

Klíčová slova: frazeologie, idiomatika, idiom, zvířecí idiom, ekvivalentnost idiomu, překlad idiomu.

Abstract

A comparative study focused on general linguistics (phraseology and idiomatics) will examine the category of English and Czech idioms consisting of animal names or animal motifs. The theoretical part will be dedicated to definition of basic terms, sense of idioms and the problematics of their translation.

In the practical part, meanings of excerpted phraseologisms in both languages will be sorted into groups in accordance to the type of the equivalence and after that they will be explained according to explanatory dictionaries.

Key words: phraseology, idiomatics, idiom, animal idiom, equivalency of idiom, translation of idiom.

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1. Frazeologie a idiomatika obecně.....	7
1. 1 Rozsah frazeologie	7
1. 2 Frazeologické jednotky	8
2. Idiom	10
2. 1 Původ idiomů	10
2. 2 Struktura idiomů	13
2. 3 Složení idiomů dle slovních druhů	14
2. 4 Doslovnost a motivovanost významu idiomů	18
2. 5 Ekvivalentnost cizojazyčných idiomů	19
2. 6 Ekvivalentnost britských a amerických idiomů	21
3. Frazeografie.....	22
3. 1 Frazeografie česká	22
3. 2 Frazeografie anglická	23
4. Problematika překladu a výkladu idiomů	25
PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
1. Úvod.....	27
2. K substantivům rodu „ovce“	27
3. Dělení idiomů s výrazy rodu „ovce“ dle míry ekvivalentnosti	28
A. Plně ekvivalentní idiomy	28
B. Částečně odlišné ekvivalenty.....	32
C. Poměrné idiomy.....	35
D. Idiomy bez ekvivalentu	39
4. Shrnutí.....	40
ZÁVĚR.....	41
CONCLUSION	42
BIBLIOGRAFIE	43

ÚVOD

Frazeologie a idiomatika je všeobecně považována za velmi rozmanitou a zajímavou oblast lingvistiky. S idiomy se v komunikaci setkáváme dennodenně, avšak pokud se na ně nezaměřujeme, jejich přítomnost si často ani neuvědomíme. Již odpradáвна jsou přirozenou a nedílnou součástí slovní zásoby všech jazyků, nacházejí se jak v jeho psané, tak v mluvené podobě. Stejně jako jazyk samotný, jsou záležitostí, která se neustále vyvíjí společně s rozvíjející se společností.

V každém jazyce se objevují idiomatická vyjádření, některá mají různé jazyky společná, ale vzhledem k odlišné historii a kulturní tradici každé země, se často objevují jen částečně podobná, nebo zcela odlišná idiomatická pojmenování pro stejnou situaci. V této bakalářské práci se popsané problematice věnuje kapitola s názvem *Ekvivalentnost cizojazyčných idiomů* a názorné příklady srovnání českých a anglických idiomů obsahuje také její praktická část, ve které jsou excerpované zvířecí idiomy zaměřené na kategorii rodu „ovce“. V jednom z oddílů teoretické části této práce jsou také shrnuta úskalí spojená s překladem idiomu a s jeho nevhodným použitím.

Ačkoliv je frazeologie a idiomatika disciplína novější, dřívější zájem o sběr frazeologických spojení je prokázán v kapitole týkající se české a anglické frazeografie. Teoretická část dále nabízí definice frazeologie a idiomatiky obecně, přibližuje možný původ, strukturu, motivovanost, doslovnost, ekvivalentnost a slovnědruhovému složení idiomu dle definic českých a zahraničních lingvistů jako je například František Čermák, Marie Čechová, Jozef Mlacek, Pavol Kvetko, Rodney Huddleston, Jennifer Seidl, W. McMordie.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Frazeologie a idiomatika obecně

Frazeologie se zabývá zkoumáním a popisem všech stránek frazémů fondu daného jazyka používaných v literatuře i běžné komunikaci. „*Jev idiomatiky a frazeologie je omezený na kombinace takových jednotek jazyka, které jsou v zásadě nadány významem.*“ (Čermák, 2007: 13)

Frazeologie se definovala jako samostatná věda ve dvacátém století. Apriorní teorie ze strany lingvistů se začaly pojit k idiomům a frazémům v zásadě až v poválečném období. Autoři se snažili publikovat přehled reprezentativních názorů na frazeologii a idiomatiku a roztrždit tuto problematiku do tematických sekcí. Avšak Čermák, 2016 upozorňuje, že se odborníci téměř vůbec nezabývají mluveným jazykem, ačkoliv je to bezesporu klíčová oblast jazyka. Idiomy se přirozeně používaly nejdříve v mluveném projevu a nechovají se stejně jako v textech psaných. Současné lingvistické publikace také nenabízejí analýzu toho, jak skutečně se idiomy chovají v literárních textech.

„Charakteristickým jevem frazeologie a idiomatiky jakožto disciplíny je, že tu tradiční a osvědčené procedury, kritéria a měřítka selhávají, protože byly vypracovány pro pravidelný jazyk a jeho jevy, avšak pro frazeologii zásadně platí jen to, že je vždy nějak anomální, nepravidelná.“ (Čermák, 2007: 169)

1. 1 Rozsah frazeologie

Lingvisté se v názorech na otázku týkající se rozsahu frazeologie liší. Ve starších jazykovědných koncepcích se vymezovala pouze na pořekadla a přísloví, postupně ale bylo evidentní, že tyto paremiologické útvary jsou pouhou jednou částí, a že je její obsah mnohem rozsáhlejší. Příklad přísloví a pořekadla se dostala na okraj jejího zkoumání a do středu se posunul zájem o ustálená spojení a vazby. (Mlacek, 1976)

Čechová, 1986 tento názor podporuje výrokem, že většinou je pojem frazeologie koncipován široce, tedy zahrnuje jednodušší i složené výrazy, rozsáhlejší spojení jako pořekadla, přísloví a pranostiky, ale na aforismy, motta, epigramy, hádanky aj., je brán menší zřetel.

Frazeologie je dynamická, jednoznačně neuzavřená jazyková skutečnost, neustále se rozvíjí a „žije“. Některé archaické frazémy spjaté např. s dobovými skutečnostmi, v rámci tradiční (lidové) frazeologie zanikají a upadají do zapomnění. Naproti tomu se můžeme setkat s neologismy, s nově utvořenými tvary nebo s aktualizacemi existujících frazémů tvořených např. dodatky nebo záměnou jeho složek. (Čechová, 2017: 160)

1. 2 Frazeologické jednotky

Vymezení vlastností frazeologických jednotek není mezi lingvisty zcela jednotné, protože se jejich vlastnosti často překrývají. Za podstatné rysy však většina vědců označuje: *ustálenost, obraznost, víceslovnost, nerozložitelnost, expresivnost, ekvivalentnost se slovem*. Ověřováním jednotlivých kritérií se zabýval ve svých pracích např. přední slovenský lingvista Jozef Mlacek. (Čechová, 1986) Marie Čechová (2017: 152) nověji zdůrazňuje další důležitou vlastnost frazému- *komunikační ekonomičnost*, kdy jednou jednotkou můžeme vyjádřit ekvivalent slova, ale i vystihnout několikaslovná vyjádření.

Frazeologismy můžeme nalézt ve všech jazykových disciplínách (syntax, morfologie, fonologie, lingvistická sémiotika, atd.), ale přesahují i do disciplín nejazykových, jako je například historie, psychologie, filosofie nebo kulturní antropologie a etnologie. Jejich specifikem je, že na ně pravidla sémantická a gramatická neplatí nikdy v celém rozsahu, nebo dokonce vůbec. Jedná se o jistou formu anomálie, ke které nelze přistupovat tradičními lingvistickými přístupy. „*Na frazém či idiom lze nazírat jako na takovou jedinečnou kombinaci aspoň dvou prvků, z nichž některé (popř. žádné) nefungují týmž způsobem v žádné jiné kombinaci téhož typu, anebo se vyskytují pouze v jejich krajně omezeném množství.*“ (Čermák, 2007: 127)

„*Frazém je specifický útvar se specifickou funkcí, je však především specifickým pojmenováním. (...) Jeho úzus a funkce mají nápadnou pragmatickou složku, kterou lze*

zpravidla docela dobře vystihnout jako komunikativní reakci na podnět zcela určitého druhu a za určitých podmínek.“ (Čermák, 2007: 171)

V *Příruční mluvnici češtiny* (1995: 71) nalezneme podobné pojetí frazeologických jednotek jako u Františka Čermáka. „*Frazém je ustálená kombinace alespoň dvou slovních forem, která má celistvý význam (zpravidla nerozložitelný na významy jednotlivých složek) a jejímž charakteristickým rysem je, že minimálně jeden z jejích komponentů je v dané funkci omezen pouze na tuto kombinaci (popřípadě na několik málo dalších).*“ Udává také, že vedle termínu frazém existuje výraz idiom. Frazém používáme při označení formální stránky frazeologické jednotky a idiom pro stránku významovou. Slovo idiom pouze ve významu „*nepřeložitelný frazeologismus*“ se již nepoužívá.

„*Každý frazém a idiom je utvářen z jazykových jednotek (obvykle nefrazeologických, neidiomatických) příslušných vždy do roviny nižší a tyto jednotky v ní vystupují jako její komponenty.*“ (Filipec, Čermák, 1985: 169)

Hauser v *Nauce o slovní zásobě* (1980) vymezuje pojmenování frazeologická neboli frazeologismy jako víceslovná ustálená pojmenování s obrazným významem. Ustálenost je dle něj jejich základní podmínkou a projevuje se nezaměnitelností jejich slovního obsazení. Slova frazeologismu ztrácejí svůj původní význam a nabývají významu vázaného na celek.

Rozdíl mezi výrazem idiom a frazém popisuje František Čermák v Novém encyklopedickém slovníku češtiny takto: „*V zásadě platí, že analyzuje-li se kombinatorický útvar formálně, z hlediska formálních rysů, mluví se o frazému, zatímco analýza sémantická, z hlediska relevantních sémantických rysů, opravňuje užití názvu idiom.*“ (Čermák, 2017)

2. Idiom

„Existenci idiomů je třeba brát jako samozřejmý jev a vnímat ji jako jazykové universale.“ (Čermák, 1991). Idiomy se vyskytují téměř stejně tak dlouho jako jazyk samotný, ačkoliv se lidé dříve nad jejich užíváním nijak nepozastavovali. Je prokazatelné, že neznáme přirozený jazyk, kde by se idiomy nepoužívaly. Je možné doložit výskyt idiomů v jazycích, které dokonce ani nemají psanou podobu.

Seidl, McMordie (1978: 4) na začátku své publikace idiom definují takto: *„We can say that an idiom is a number of words which, taken together, mean something different from the individual words of the idiom when they stand alone.“* Podobně jako Čermák navíc dokládají, že idiomy jsou nezbytnou součástí jazyka a nelze je používat izolovaně.

Huddleston (2002: 273) definuje: *„An idiom is an expression larger than a word whose meaning cannot be systematically derived from meanings that the parts have when used independently of each other.“*

Idiomy se mohou vyskytovat jak ve formálních stylech, tak v slangových výrazech. Můžeme je nalézt ve všech druzích literatury od prózy, poezie, například v Bibli. Mnohdy pokrývají skupiny slov, které jsou uspořádány nelogicky nebo gramaticky nesprávně, proto mohou být složitější pro „nerodilé“ mluvčí.

Existuje široká škála zdrojů pro idiomy např. běžný život, domácnost, zdraví, lidské tělo, zvířecí svět, jídlo, barvy. (Seidl, McMordie, 1987: 4-5)

2. 1 Původ idiomů

Možnosti vzniku idiomu popisuje Kvetko (2006: 23) následovně: *“Idioms are formed by the idiomatization of free word groups and fixed word combinations, idiomatic derivation from the existing idioms, or by borrowing.”* – Idiomy jsou vytvořené idiomatizací volných slovních skupin a ustrnutím slovních kombinací, idiomatickou derivací z existujících idiomů, nebo výpůjčkou.

I. Idiomatizace: *“Idiomatization is a process of lexicalisation of free expressions combined with re-evaluation of their meaning.”* (Kvetko, 2006: 23) Jedná se o dlouhodobý vývoj společného použití jednotlivých výrazů, které se díky lexikalizaci¹ později stanou ustálenými spojeními.

Kvetko (2006: 23-24) uvádí tři typy idiomatizace:

- 1) **Idiomatizace libovolných kombinací:** *idiomatization of free combinations* – proces ustálení volných skupin slov, které se čerpají hlavně z běžného života, například z oblasti přírody, z domácnosti či sportovních aktivit.
Př.: *fight like cat and dog, mother’s boy, (as) fit as a fiddle.*
- 2) **Idiomatizace neidiomatických spojení / ustálených výrazů nebo termínů:** *idiomatization of the non-idiomatic set / fixed expressions or terms* – použití existujícího výrazu s významem rozšířeným. Nejčastěji se jedná o spojení, která se z odborné sféry přenesou do běžné mluvy. Př.: *carbon copy.*
- 3) **Idiomatizace citací:** *idiomatization of citations* – ustálení výroku nějaké známé osobnosti, či citátu z knihy, filmu. Př.: idiomy, které pochází z Bible: *an eye for an eye, alpha and omega; gild the lily*² – idiom použitý W. Shakespearem.

II. Idiomatická derivace: *„Idiomatic derivation is a process of forming new idioms from the existing ones.”* (tamtéž: 24) Důsledkem idiomatické derivace je vznik nového idiomu, na podkladu idiomu již existujícího. V Novém encyklopedickém slovníku (2018) je derivace popisována jako *“sled řetězců, v němž je každý řetězec derivovaný (tvořený) od předchozího přidáním nějakého rysu. Derivací vznikají z jednodušších struktur struktury komplexnější.”*

¹ Nový encyklopedický slovník češtiny definuje lexikalizaci jako *„přeměnu morfému či slov v ustálený komplex s jednotným významem v jednotku lexikonu (strukturovaný soubor všech lexémů určitého jazyka)”*.

² *„chválit něco, co chválu nepotřebuje; zlatit zlato (They made the mistake of trying to gild the lily. = Udělali chybu, že se snažili ještě více to zlepšit.)”* (Kroulík, Kroulíková: 78)

Rozlišují se tyto typy idiomatické derivace:

- 1) **Zkracování:** *shortening (reduction)* – krácení o jeden nebo více komponentů idiomu, který se již používá. Příklad: *forbidden fruit is sweet* → *forbidden fruit, don't count your chickens before they are hatched* → *count one's chickens*.
- 2) **Rozšiřování:** *extension* – tato varianta derivace zahrnuje prodloužení existujícího idiomu o další, nové slovo. Příklad: idiom *the green light* rozšíříme na frázi *give somebody the green light, bad blood* → *make bad blood*.
- 3) **Konverze:** *conversion*, přeměna výrazu v idiomu z nějakého slovního druhu na jiný, přičemž sémantický význam je stejný. Příklad: *a stab in the back* (podstatné jméno) → *to stab in the back* (sloveso).
- 4) **Analogické tvoření:** *analogous formation* – nové frazémy vznikají obměnou idiomu, tato analogie, obdoba funguje na principu stejného vzorce. Příklad: *be in the black* (obdoba spojení *be in the red*), *pink-collar worker* (*white-collar worker* (osoba dělající kancelářskou práci, nosící bílý límeček košile)).

III. Výpůjčka: „*Borrowing is a process of taking over or translating idioms from foreign languages.*” (tamtéž: 25) Proces převzetí nebo přeložení idiomu z cizích jazyků.

Kvetko vymezuje tyto typy přejímání z cizích jazyků:

- 1) **Výpůjčka originální fráze z jiného jazyku:** *borrowing of the original phrases from different languages* – v angličtině je vzhledem k historickým kontextům nejčastější výpůjčka slov či idiomů z latiny a z francouzštiny.
Příklad: *alma mater, persona non grata* (převzato z latiny), *enfant terrible* (z francouzštiny).

- 2) **Doslovný překlad:** *loan translation* – doslovné přeložení výrazu, který případně přizpůsobíme pravidlům cílového jazyka. Příklad: *modrá krev, čas jsou peníze* z původního anglického *blue blood, time is money*.

Můžeme se také setkat s pojmem **intrajazyková výpůjčka** – *intralanguage borrowing*, který pokrývá přejímání idiomů z jedné varianty či dialektu angličtiny do druhé. Například: *paint the town red* (= flámovat, řádit ve městě), idiom používaný původně pouze jedním typem angličtiny, dnes je známý všem. (Kvetko, 2006: 23-26)

2. 2 Struktura idiomů

Rozlišujeme tři typy struktury idiomu, přičemž nejvíce obvyklá je forma pravidelná.

- 1) **Pravidelná struktura, nejasný význam:** *regular form, unclear meaning* – idiomy této skupiny mají správnou gramatickou podobu, ale jejich význam nemůžeme odhalit bez předchozí znalosti, protože nekoresponduje s doslovným překladem. Obtížnost rozeznání významu se samozřejmě liší a vymezují se idiomy lehčí a těžší. Zjednodušením pochopení výrazu může být jeho zasazení do kontextu, ale ani to nezaručuje úspěch v rozeznání idiomatického spojení ve větě.
Příklad: *To have a bee in one's bonnet*.
- 2) **Nepravidelná struktura, jasný význam:** *irregular form, clear meaning* – forma výrazu je gramaticky nesprávná nebo nelogická, ale to nepřekáží pochopení jeho významu. Rodilého mluvčího často použití nesprávné gramatiky ani nezaskočí. Příklad: *I am good friends with him*.
- 3) **Nepravidelná struktura, nejasný význam:** struktura je nekorektní po gramatické stránce a není možné poznat význam idiomu bez předchozí znalosti. Příklad: *To be at large*. (Struktura *sloveso + předložka + přídavné jméno*, je bez použití *podstatného jména* neobvyklá.) (Seidl, McMordie, 1987: 2-6)

2. 3 Složení idiomů dle slovních druhů

Idiomy se mohou skládat z ohebných i neohebných slovních druhů. Mohou obsahovat podstatná jména (substantiva), přídavná jména (adjektiva), zájmena (pronomina), číslovky (numeralia), slovesa (verba), příslovce (adverbia), předložky (prepozice), spojky (konjunkce), částice (partikule), citoslovce (interjekce).

Možné kombinace složení idiomů dle slovních druhů definuje Seidl, McMordie (41-201) následovně:

1) Adjektiva a substantiva: *adjectives and nouns* – spojení přídavných a podstatných jmen můžeme dále rozdělit do následujících podskupin:

- *Páry adjektiv: pairs of adjectives* – případ, kdy jsou dvě přídavná jména spojena výrazy *and, but, or* (a, ale, nebo). Pořadí komponentů nesmí být zaměněno, protože by byl narušen i význam daného ustáleného spojení.
Př.: *black and blue, high and mighty.*
- *Páry substantiv: pairs of nouns* – dvě podstatná jména, která se stala fixními výrazy. Dlouhé používání ustálilo pozici substantiv, již není možno zaměňovat.
Př.: *Alpha and Omega, flesh and blood.*
- *Fráze s kolektivními substantivy: collective noun phrases* – fráze utvořené hromadnými podstatnými jmény, označují vždy nějakou skupinu zvířat či věcí.
Př.: *a swarm of bees, a bunch of keys.*
- *Složená adjektiva: compound adjectives* – v současné angličtině je velmi oblíbené jejich použití v hovorové mluvě a v publicistických textech.
Př.: *a dog-in-the-manager, a nine-to-five (job).*
- *Adjektivní + substantivní fráze: adjective + noun phrases* – tato rozsáhlá skupina spojení přídavných a podstatných jmen je velmi specifická, protože

má speciální význam vztahující se ke kontextu. „Nerodilý“ mluvčí nemusí poznat idiomatické spojení na první pohled. Př.: *crocodile ears, an early bird*.

- *Substantivní fráze: noun phrases* – spojení substantiv do idiomů, většinou za pomoci členů, spojek a předložek. Př.: *a fish out of water, a snake in the grass*.
- *Vlastní jména utvořená z adjektiv a substantiv: proper names made up of an adjective and a noun* – popisují specifické koncepty, postavy, věci a místa. Vždy se v těchto spojeních píší všechna písmena velká. Př.: *Father Christmas, the Great Lakes*.

2) Verba + substantiva: verb + noun collocations – skupina sloves, která jsou automaticky následována nějakým podstatným jménem. Význam výrazů není možný dedukovat z významu jednotlivých slov. Stejné sloveso se může vyskytovat v několika idiomech pokaždé s jiným významem. Př.: *to adopt a child / new manners, to cast a vote / anchor*.

3) Substantiva + verba: noun + verb collocations – spojení, ve kterých po podstatných jménech (většinou abstraktních), obvykle přichází sloveso. Př.: *an accident happens / occurs / takes place, health improves / picks up / deteriorates*.

Do této skupiny také můžeme zařadit zvířecí zvuky. Př.: *cocks crow, ducks quack*.

4) Idioms s prepozicemi a adverbii: idioms with prepositions and adverbs – tuto skupinu týkající se idiomů z předložek a příslovcí, můžeme rozdělit do následujících podskupin:

- *Prepozice spojované se substantivem nebo se substantivními frázemi: prepositions with nouns or noun phrases*. S podstatným jménem se může vázat většina předložek. Př.: *across the road, along the beach, before breakfast, by the bridge, during the war, to do something out of kindness*.

- *Prepoziční fráze tvořené vzorcem prepozice + (určitý / neurčitý člen) + substantivum + prepozice: phrase prepositions (preposition + (a / the) + noun + preposition) – Př.: in addition to, by order of, in spite of, at the point of.*
- *Adverbiální fráze: adverbial phrases – tvořené dvěma příslovci, které nejsou pozičně zaměnitelné. Př.: again and again, more or less, up and down.*

5) Adjektiva s prepozicemi: *adjectives with preposition.* Seidl, McMordie (1978: 101) popisuje, jak jsou tato spojení náročná pro studenty jazyka, protože se předložky musí naučit přímo ve spojení s přídavnými jmény a doporučuje se je učit rovnou v kontextu. Př.: *due to, independent of, sorry for.*

6) Verba s prepozicemi a adverbiálními partikulemi: *verbs with prepositions and adverbial particles* – frazémy tvořené spojením sloveso, předložka a příslovečná částice, jsou typické hlavně pro mluvenou angličtinu. Výrazy této skupiny mohou být v různých větách více nebo méně idiomatické či nemusí mít idiomatický význam vůbec. Liší se tak míra obtížnosti odhalit jejich význam na první pohled. Př.: *pack something in* – idiomatické spojení, kdy v jedné situaci je význam zcela jasný: *She opened her suitcase and packed all the clothes in.*, a v druhé naopak: *He decided to pack his job in.*

Pro tuto skupinu můžeme vymezit šest základních kombinací:

- *Intranzitivní verbum (bez přímého předmětu) + partikule: intransitive verb + particle. Př.: slow down, take off.*
- *Intranzitivní verbum + prepozice: intransitive verb + preposition. Př.: run through something.*
- *Intranzitivní verbum + partikule + prepozice: intransitive verb + particle + preposition. Př.: come up against someone / something.*

- *Tranzitivní verbum (s přímým předmětem) + partikule: Transitive verb + particle. Př.: take someone off / take off someone.*
- *Tranzitivní verbum + prepozice: transitive verb + preposition. Př.: get someone through something.*
- *Tranzitivní verbum + partikule + prepozice: transitive verb + particle + preposition. Př.: put someone up to something.*

7) Idioms s verbem BÝT: *idioms with the verb TO BE* – výraziva, která se objevují ve spojení se slovesem *to be* – být je několik, nejčastější kolokace jsou:

- *Verbum být + substantivní / adjektivní fráze: TO BE + noun / adjective phrases. Př.: to be born under a lucky star, to be a slave to something.*
- *Verbum být + prepoziční fráze: TO BE + prepositional phrases. Př.: TO BE + AT: to be at death's door; TO BE + IN: to be in the money; TO BE + OFF: to be off colour; TO BE + ON: to be on the dot; TO BE + OUT (OF): to be out of luck; TO BE + UP: to be up and doing; TO BE + UNDER: to be under lock and key.*

8) Idioms s běžnými verby: *idioms with common verbs.* Mezi obvyklá slovesa Seidl, McMordie vytyčuje například: *BREAK: to break a record, BRING: to bring something to light, COME: to come to grief, FALL: to fall out of love, GO: go against the grain, HAVE: to have a brush with someone, KEEP: to keep someone in the dark (about something), MAKE: to make merry, TAKE: to take a gamble (on something).*

9) Idioms obsahující nezvyklé verbum: *idioms with uncommon verbs.* Takovýchto výrazů je samozřejmě velmi mnoho, ale pro příklad: *BEAT: to beat the air, CUT: to cut a long story short, HANDLE: to handle someone with kid gloves, POUR: to pour oil on troubled waters, WHISTLE: to whistle for the wind.*

2. 4 Doslovnost a motivovanost významu idiomů

„Idiom je v teoretickém rámci generativní gramatiky fráze, jež má dva významy. Kromě doslovného (kompozičního) významu – který však nebývá důležitý – má idiom ještě jiný, přenesený význam. Idiom svým nekompozičním významem porušuje princip kompozicionality³.“ (Taraldsen Medová, 2017)

Motivovanost, tedy to jestli je idiom něčím podnícen, je závislá na vztahu sémantiky komponentů a idiomu a vždy je pouze částečná. Čermák, Filipec (1985: 191) rozlišuje několik nejvýraznějších typů motivovanosti:

- *Dekonzkretizace*: z věci konkrétní se stává výraz abstraktní (př.: *tvrdý oříšek* – těžký problém)
- *Deanimalizace*: název zvířecí symbolizuje člověka nebo nějakou abstraktní věc (př.: výraz *být tvrdohlavý jako mezek* označuje tvrdohlavého člověka)
- *Antropomorfizace*: „polidšťování“, z označení zvířete nebo věci se utvoří výraz popisující člověka (př.: *hlava skopová*).

Míra doslovnosti může variovat. Přestože může být velmi obtížné určit motivovanost slovního spojení, Pavol Kvetko (2006: 30-33) rozděluje tři skupiny idiomů dle míry jejich transparentnosti:

- 1) Pure idioms** – úplné idiomy. V anglických gramatikách se můžeme setkat také s názvy: *opaque idioms*, *demotivated idioms*, *phraseological fusions*. Pro tuto skupinu idiomů je charakteristické, že je nemožné odhalit význam celé fráze pouze z významu jejích komponentů. Př.: *kick the bucket* (*die* – (doslovně přeloženo „nakopnout kyblík“) zemřít), *spill the beans* (*tell somebody something that should be kept secret or private* – (doslovně „vyklopit fazole“) říct někomu něco, co mělo zůstat v tajnosti nebo soukromé).

³ „Význam celého výrazu je funkcí významů jeho částí.“ (Dočekal, 2017)

- 2) **Semi opaque idioms** – také nazývány jako: *semi-transparent, figurative idioms, transparent metaphors, phraseological unities*. Idiomy mají vždy něco společného s významem alespoň jednoho komponentu. Je tedy již možné odhadnout jejich význam i bez nějaké předchozí znalosti. Př.: *pack one's bags (leave, usually in anger – odejít, většinou ve zlosti), behind closed doors (hidden from public or in secret – ukrytý před veřejností nebo v soukromí)*.
- 3) **Semi-idioms** – *bound collocations, phraseological combinations*. Tyto idiomy se skládají z jednoho nebo více komponentů, které mají přenesený význam a z dalších, které mají význam doslovný. Př.: *teething troubles (short-term problems that occur in the early stages – krátkodobé problémy, které se objeví v raném stádiu (počáteční problémy)), dirty money (money obtained unlawfully or immorally – peníze získané nelegálně nebo nemorálně)*.

2. 5 Ekvivalentnost cizojazyčných idiomů

Pojem ekvivalentní je ve většině slovníků definován jako rovnocenný, se stejným účinkem, se stejnou platností. Určení ekvivalentnosti se rozlišuje vždy v rámci dvou cizích jazyků a není vždy zcela jednoduché, musí se totiž brát v potaz rozdílné struktury idiomů, varianty považované za zeměpisné, stylistická stránka idiomu aj. (Kvetko, 2006: 53)

Pro rozdělení idiomů do skupin dle míry ekvivalentnosti použije tato práce dělení dle Kvetka (2006: 53-56), avšak sám autor toto rozdělení považuje za zjednodušené.

Rozlišuje:

- 1) **Úplné ekvivalenty** – *absolute equivalents*; jsou identické po gramatické a lexikální stránce, mají podobnou obraznost, symboliku a většinou jejich význam koresponduje s řídícím slovem. Úplné ekvivalenty můžeme rozdělit do následujících podskupin:
- *Úplné ekvivalenty doslovné – absolute equivalents proper* – idiomy, které obsahují přesně si odpovídající idiomy. Shodují se po významové, gramatické stránce a identické je i jejich použití v daném kontextu. Většinou se jedná o

výrazy, které jsou spojeny s obecnými kulturními tradicemi, s Biblií, antickou mytologií apod. Příklad: *All roads leads to Rome*. (srovnejme české – Všechny cesty vedou do Říma.), *forbidden fruit* (zakázané ovoce), *black market* (černý trh).

- *Podobné ekvivalenty – similar equivalents*, objevují se ve skupině idiomů, které jsou stejné významem, ale lexikální a gramatická struktura se liší (většinou je ovlivněna pravidly jednotlivého jazyka).

Příklad: *time is money* - čas jsou peníze (jednotné X množné číslo), *all that glitters is not gold* – není všechno zlato, co se třpytí (jiný slovosled).

2) Poměrné ekvivalenty – relative equivalents, interlingual synonyms – relativní ekvivalenty zahrnují idiomy vyznačující se stejným významem, k popsání stejné okolnosti však používají odlišná symbolická slova. Relativní ekvivalenty lze dále rozdělit takto:

- *Relative equivalents proper* – používají se k vyjádření úplně stejného významu, za použití úplně či částečně jiných komponentů. Příklad: *out of the frying pan into the fire* – z bláta do louže (*from mud into a pond).
- *Partially different equivalents* – částečně odlišné ekvivalenty, idiomy jsou významově stejné, mají však jeden (popř. více) společný, doslovně si korespondující prvek. Příklad: *drink like a fish* – pít jako duha (*drink like a rainbow), *Palm Sunday* – Květná neděle (*Flower Sunday).

3) Klamavé ekvivalenty – deceptive equivalents známé také jako *false friends*, na první pohled vypadají úplně stejně, ale mají jiný význam. Je třeba si na takovéto „falešné přátele“ dát pozor, protože v překladu může dojít k záměně kontextu či dezinformaci. Příklad: idiom *lose heart* není ekvivalentní českému idiomu *ztratit srdce* (výrazu *lose heart* by odpovídalo spíše české *věšet hlavu*, protože český idiom *ztratit srdce* znamená *zamilovat se*).

2. 6 Ekvivalentnost britských a amerických idiomů

Ačkoliv je většina anglických idiomů společná pro všechny země, ve kterých se angličtina používá, mohou existovat idiomy, které se vyskytují například v jiné variantě typické pouze pro Velkou Británii, Ameriku či Austrálii nebo můžeme naléznout idiom, který je známý pouze v jisté geografické oblasti.

V britské a americké angličtině můžeme srovnávat tyto typy idiomů:

– **Identické idiomy:** *identical idioms* – používají se k vyjádření stejného významu a ve stejných kontextech, mohou se však lišit např. početností výskytu. Výraziva mohou mít i synonymní idiomy, které v jiném typu angličtiny neexistují. Příklady identických idiomů: *white elephant, the lion's share*.

– **Rozdílné idiomy:** *different idioms* – frazémy, které se objevují pouze v britské nebo pouze v americké angličtině. Příklady: *fish or cut bait, right off the bat*.

– **Zčásti rozdílné idiomy:** *partially different idioms* – idiomy, které existují v obou typech angličtiny, avšak v nějaké obměně, která se týká oblasti ortografie, gramatiky či lexikologické roviny. Příklad variant v hláskování: *give sb a blank cheque* (br. angl.) X *give sb a blank check* (am. angl.); př. gramatické varianty: *on second thoughts* (br. angl.) X *on second thought* (am. angl.), *the gift of the gab* (br. angl.) X *the gift of gab* (am. angl.) (= mít dobrou vyřídilku), lexikologickou obměnu zaznamenáváme nejčastěji u podstatných jmen, př.: *a skeleton in the cupboard* (br. angl.) X *a skeleton in the closet* (am. angl.) nebo v případech použití předložek: *on the cards* (br. angl.) X *in the cards* (am. angl.).

– **Klamavé idiomy:** *idiomatic false friends* – idiomy, které vypadají identicky, avšak jejich význam je v obou jazycích jiný. V rozdílu mezi britskou a americkou angličtinou se tato homonyma vyskytují pouze zřídka, př.: *be on the up and up* – v angličtině britské znamená *stát se úspěšnějším, zlepšovat se* a v americké znamená *nic neskrývat, být upřímný*. (Kvetko, 2006: 47-50)

3. Frazeografie

Frazeografii můžeme vymezit jako oblast aplikované frazeologie a idiomatiky, věnující se jejímu popisu a principy tohoto popisu. Je všeobecně známo, že v tomto případě praktické používání předcházelo před vznikem teorie. „*Frazeografie vychází na jedné straně z teoretického poznání frazeologie a idiomatiky, přihlíží na druhé straně i k praktickým potřebám zpracování, které zahrnují, vedle speciálních otázek technických, především problémy spojené s linearizací textu, ekonomičností popisu a optimálního vystižení sémantiky a funkce frazémů a idiomů.*“ (Čermák, 2007: 617)

3. 1 Frazeografie česká

Frazeografie česká je reprezentována hlavně dílem *Slovník české frazeologie a idiomatiky*, které patří mezinárodně mezi nejkomplexnější a nejpropracovanější svého druhu. Druhé přepracované vydání (2009) obsahuje přibližně 27 tisíc hesel, která jsou rozdělena do čtyř svazků: *Přirovnání* (1983), *Výrazy neslovesné* (1988), *Výrazy slovesné A-P, R-Ž* (1994), *Výrazy větné* (2009). Autory prvních tří dílů jsou F. Čermák, J. Hronek a J. Machač, redakci čtvrtého dílu provedl pouze F. Čermák.

Česká frazeologie má poměrně bohatou slovníkářskou historii. Ačkoliv je většina starších prací pouze deskriptivního charakteru, uchovala si historickou hodnotu. Za zmínku jistě stojí sbírka přísloví M. Červenky – *Přísloví česká* (1571), která je součástí *Gramatiky české* Jana Blahoslava, *Moudrost starých Čechů* (1631) od J. A. Komenského, Dobrovského *Českých přísloví sbírka* (1804) nebo Čelakovského *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* (1852). Součástí naposled zmíněného díla je sbírka *Prostonárodních českých pořekadel*, která poprvé do výkladu zahrnula nevětná pořekadla a tak poprvé spojila příslovnictví s frazeologií.

Mnohem výraznější rozmach popisu frazeologie ve 20. století je zřejmý. Široce koncipované, avšak nedokončené dílo V. Flajšhanse *Česká přísloví, průpovědi a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, obsahuje staročeský materiál – přibližně 15 tisíc frazémů různého typu. Přínosné je dílo J. Zaorálka *Lidová rčení* (1947), které je

zaměřeno na frazémy nevětné povahy, poprvé zmiňuje i minimální informace o vzniku a významu.

J. Pokorný sestavil poněkud jiný druh slovníku *Zakopaný pes aneb O tom, jak, proč a kde vznikla některá slova, jména, rčení, úsloví, pořekadla a přísloví* (1976). Abecedně řazené frazémy jsou zde popisovány barvitými příběhy o jejich vzniku a mohou tak vzbudit zájem i mladších čtenářů. Ačkoliv, *Slovník synonym a frazeologismů* (1977) od J. V. Bečky nebo publikace *Česká přísloví. Soudobý stav konce 20. století* (1977) od D. Bittnerové a F. Schindlera, pozbývají systematičnost, již se zajímají o jednojazyčné výkladové slovníky.

Ve druhé polovině 20. století se se zvyšujícím zájmem o frazeologii zvyšuje i zájem o komplexní zpracování frazeografie, což bylo také podnětem pro vznik výše zmíněného *Slovníku české frazeologie a idiomatiky*, která úzce navazuje na práce autorů, jako jsou také zmínění J. Zaorálek, V. Flajšhans nebo F. L. Čelakovský. (Hladká, 2007)

3. 2 Frazeografie anglická

Gabrielle Knappe (2004) na začátku své studie uvádí, že přestože se anglické frazeologii lingvisté začali věnovat podrobněji až ve 20. století, existenci frazeologismů si uvědomovali již dříve.

Odedávna zajímalo učitele, učence a autory používání přísloví. Jako jeden z prvních zaznamenal přísloví písemně a v kontextu John Heywood ve sbírce *English proverbs* (1562). „Lidovou moudrost“, na základě pozorování a vyšetřování, zaznamenal ve svém díle *Collection of English Proverbs* (1670) také John Ray. V této publikaci již v jedné části zmiňuje frazeologické jednotky a rozděluje je do skupin dle struktury a významu. V sedmnáctém století navíc vznikaly první dvojjazyčné sbírky přísloví, které byly využívány k výuce – především latiny, např.: *Paroemiologia anglo-latina* (1672) od Williama Walkera. „*The good reputation that the proverb enjoyed in the sixteenth and seventeenth centuries in England is obvious in the rhetorical handbooks, as for example in Richard Sherry's Treatise of Schemes and Tropes (1550).*” (Knappe, 2004: 576)

V polovině 17. století, kdy se bojovalo proti vyumělkovaným a rozsáhlým textům, se málem zdálo, že idiomatické výrazy z jazyka úplně vymizí. Začátkem 18. století se však používání těchto výrazů opět rozrostlo a objevovaly se zde hlavně didaktické tendence využít přísloví k zdůraznění jejich morálního poslání a moudrosti, jako nám může ukázat sbírka Samuela Palmera z roku 1710.

Již od poloviny 18. století vznikaly seznamy anglických i cizojazyčných idiomů jak pro rodilé, tak pro nerodilé mluvčí. Jako příklad takovéto frazeologické sbírky si můžeme uvést dílo *Idioms of the French and English Languages* (1751), které napsal Lewis Chambaud. Chambaud byl učitelem a uvědomoval si, že studenti potřebují dva seznamy idiomů – jeden francouzsko-anglický a druhý anglicko-francouzský.

Za prvotní impuls k přísnějšímu vědeckému zkoumání frazeologie, uvádí Knappe zmínění pojmu *locutions phraseologiques* švýcarským jazykovědcem Charlesem Ballym (1990), kdy se poté tímto pojmem začali zabývat lingvisté východních evropských zemí.

Angličtí vědci frazeologii hlouběji zkoumají od 60. let 20. století. Jako první adaptace moderní frazeologie Knappe (2004: 4) uvádí práce polsko-amerického lingvisty Uriela Weinreicha: *Problems in the Analysis of Idioms* (1969) a Leonharda Lipky: *Probleme der Analyse englischer Idioms aus struktureller und generativer Sicht* (1974). Studii, která nabízí bibliografii týkající se frazeologie, napsal A. P. Cowie, P. Howarth v díle *Phraseology – a Select Bibliography* (1996).

Pozornost věnovaná frazeologii se nepochybně začala stupňovat se vznikem *European Society of Phraseology* (EUROPHRAS) v roce 1999, tato organizace sídlí v Curychu, ve Švýcarsku. Konference, kde se scházejí členové EUROPHRASU a lingvisté zabývající se frazeologií, se konají nejméně každé tři roky. Členem poradního výboru je také český jazykovědec František Čermák. (www.europhras.org) Rozvoji frazeografie dále přispívá *European Association for Lexicography* (EURALEX), sdružení, které se věnuje oblasti lexikografie, slovníkářství. (Knappe, 2004: 4-5)

4. Problematika překladu a výkladu idiomů

Jelikož se tato bakalářská práce zabývá posuzováním ekvivalentnosti českých a anglických idiomů, je na místě zařadit i kapitolu týkající se otázky překladu a výkladu idiomů. Překlad idiomů je totiž považován většinou lingvistů za problematický.

Jeden z předních českých překladatelů Jiří Levý poukazuje na tři základní kompetence překladatele: „*Překladatel má znát 1. jazyk, ze kterého překládá, 2. jazyk, do kterého překládá, 3. věcný obsah překládaného textu (tj. dobové i místní realie, různé zvláštnosti autorovy, příp. příslušný obor u odborné literatury.*“ (Levý, 1983: 15) Je zastáncem toho názoru, že umění překladu nesouvisí s co nejpřesnějším překladem, ale důležitější je, aby překladatel zvolil vhodné slovní ekvivalenty, které budou působit v daném jazyce přirozeně, ale zároveň vystihnou význam a smysl původního materiálu. (Levý, 1983: 36-37)

Dle lingvistky Mony Baker 2011: 65, může být překládání složité především pro „nerodilé“ mluvčí a to i pro ty, kteří se danému jazyku aktivně věnují. Uvádí, že je během překládání důležité primárně se zaměřit na správné rozpoznání idiomu v textu a jeho interpretaci. Některé idiomy jsou v textu snadněji rozpoznatelné, než druhé, např.: „*It's raining cats and dogs.*“ a vyvozuje „pravidlo“ respektive „pomůcku“: „*Generally speaking, the more difficult an expression is to understand and the less sense it makes in a given context, the more likely that a translator will recognize it as an idiom. Because they do not make sense if interpreted literally, the highlighted expressions in the following text are easy to recognize as idioms (assuming one is not already familiar with them).*“ (Baker, 2011: 69). Dále připomíná důležitost vyjádření idiomu jazykem odpovídajícím původnímu textu a záměru.

Baker, 2011: 69 také uvádí možnost dezinterpretace idiomů, kterou mohou nabízet jak doslovný překlad, tak překlad s přeneseným významem, např.: idiom *go out with*, který umožňuje přesný, doslovný překlad, a nebo může znamenat *romantický nebo sexuální vztah s nějakou osobou*. Dalším problémovým případem může být situace, kdy v jazyce, do kterého text překládáme, existuje podobný idiom, který však nese jiný význam a překladatele „svádí“ k jeho použití. Zmiňuje, že: „*An opaque expression may be easier to translate than a transparent one.*“ (Baker, 2011: 71) Poukazuje dále na další komplikovanou situaci, kdy neexistuje ekvivalentní slovo či idiom k překladu. Výraz, který jedním jazykem

vysvětlíme jako jedno slovo, můžeme druhým jazykem vyjádřit více slovy, idiomem a naopak. Tvrdí tedy, že ve dvou jazycích je zřídka možné najít ekvivalentní idiom, protože mnoho idiomů je zakořeněno v kultuře daného jazyka.

Seidl, Mc Mordie (1978: 7) přikládá podobné důkazy této problematiky. Tvrdí, že pro uživatele, který nemá daný jazyk jako mateřský, je těžké rozlišit vhodnou situaci, kdy použít idiom např. v závislosti na místě, času, a nebo na formálnosti či neformálnosti situace. Uživatel idiomu si musí být jistý, že používá správně jeho formu, zvláště u „*fixed idioms*“ – ustálených idiomů, jinak může dojít k nepochopení nebo dokonce nepříjemnému nedorozumění. Doporučuje vyvarování se doslovnému překladu idiomů svého rodného jazyka.

„*U produktora projevu je žádoucí, aby zvažoval výběr frazémů a frazeologizovaných obrátů vzhledem k výstižnosti v dané situaci a stavu sdělované skutečnosti a se zřetelem k recipientovi: Chce-li či nechce-li, aby recipient identifikoval frazém v jím zamýšlených intencích.*“ (Čechová, 2017: 153) Čechová se tedy shoduje s předchozími zmíněnými lingvisty a potvrzuje všeobecnou důležitost autorova zvažování důsledků použití frazému, idiomu, přičemž případné pochybení může vést ke ztíženému dorozumění a k bariéře v komunikaci. Podtrhává nutnost „*respektování kontextu komunikačního, situačního i sociopsychického.*“ (tamtéž)

Většina jazykovědců se shoduje v důležitosti znalosti jazyka překládaného a cílového. Tato práce se zabývá komparací prvků anglického a českého jazyka, které jsou si na první pohled podobné, protože patří do indoevropské jazykové rodiny, ale je mezi nimi několik zásadních rozdílů. Z genealogického hlediska anglický jazyk spadá mezi germánské a český jazyk mezi slovanské jazyky. Z pohledu syntaktického je angličtina analytický jazyk, vztah jednotlivých členů ve větě vyjadřuje slovosledem a čeština syntetický jazyk, což znamená, že používá afixy. Z morfologického hlediska je čeština flexivní, tvary slov utváříme přidáním koncovky, která vyjadřuje mluvnickou kategorii. Naopak angličtina je jazyk analytický a mluvnické kategorie vytváříme přidáním členu, předložky či osobního zájmena aj.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Úvod

Frazeologismů se zvířecí tematikou se vyskytuje nepřehledné množství. Tato práce bude zkoumat idiomy zaměřené na komponent **ovce – sheep** a s ním souvisejícími pojmy.

Idiomy zahrnující název zástupce rodu „ovce“ budou rozděleny dle míry ekvivalentnosti do čtyř následujících skupin:

- A. Plně ekvivalentní idiomy – absolutně se shodují po významové i gramatické stránce.
- B. Částečně odlišné idiomy – mají významovou shodu, avšak všechny prvky si přesně nekorespondují.
- C. Poměrné idiomy – výraziva si odpovídají významově, ale k jejich vyjádření jsou použity úplně jiné prvky.
- D. Idiomy bez ekvivalentu – idiom takto vyjádřený existuje pouze v jedné jazykové variantě a v druhém jazyku nemůžeme naleznout ani idiom podobný.

Součástí rozboru idiomů budou (pokud to bude možné) obě jazykové varianty vyjádření, definice dle výkladového slovníku – pro práci byly použity následující: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1, 2 a 4* (v práci zkráceně SFČI1 / SFČI2 / SFČI4), *The Wordsworth Dictionary of Idioms* (zkráceně WDI), *The Penguin Dictionary of English Idioms* (zkráceně PD), Kroulík, Kroulíková: *Anglicko-český slovník idiomů*; a příklad použití v obou jazycích dle Českého národního korpusu – webové databáze InterCorp.

2. K substantivům rodu „ovce“

Pojmenování pro zástupce rodu přežvýkavců jsou: *ovce (sheep)* – název pro samici, *beran (ram)* pro samce, *jehně (lamb)* je jejich mládě a vykastrovaný samec nese jméno *skopec (wether)* – od nějž je odvozené *skopové (maso) (mutton)*.

Idiomy s těmito komponenty se vykytují téměř ve všech jazycích, protože chov ovcí hojně probíhá v mnoha zemích světa a má velmi dlouhou historii. Při jejich používání je zajímavá biblická symbolika *beránka* jakožto něčeho čistého, neposkvrněného a *ovečky*, o kterou se stará její pastýř. Využívá se také charakteristický rys *ovce* – výskyt ve stádu.

3. Dělení idiomů s výrazy rodu „ovce“ dle míry ekvivalentnosti:

A. Plně ekvivalentní idiomy

OVCE / OVEČKA

černá ovce	the black sheep
------------	-----------------

Černá / prašivá ovce (rodiny) = **the black sheep** (of the family) (SFČI2, str.: 230): (jedná se o výraz „kolokviální (hovorový) – neutrální; nepřiznivý – hanlivý) člověk, zpravidla člen rodiny, jiného kolektivu nebo společenství, který má (právem nebo neprávem) v rámci tohoto kolektivu i mimo něj pověst nezdárného, špatného člověka a kterým ostatní opovrhují, odsuzují ho, popř. ho i izolují a bojkotují“; synonyma – vyvrhel, koukol mezi pšenící, v angličtině pariah (vyvrhel).

„Za všechnu námahu sklízím jenom nevděk a křik. Jsem vždycky ta černá ovce, za všechno můžu.“

“Besides, what do I get in return for my efforts? Ingratitude and rude remarks. I'm always the black sheep; I get blamed for everything.” (InterCorp, *The Diary of a Young Girl*)

Dle korpusové databáze InterCorp nejfrekventovanější idiom s komponentem zahrnujícím zvíře z rodu ovce.

jako pitomá ovce	like a stupid sheep
------------------	---------------------

Být (/ následovat někoho) jako pitomá ovce = to be (/ to follow someone) like a stupid (/ silly) sheep (SFČI1, str.: 251): „(skupina lidí:) hloupě, bezmyšlenkovitě někoho následovat; být velmi hloupý, příp. jen těžko se dát řídit.“

S obměnou slovesa můžeme naleznout také variantu: **stát (někde) jako (pitomá ovce) = stand (there) like a (silly) sheep** (SFČI1, str.: 252) „stát někde pasivně, apaticky, tupě nebo netečně a bez zájmu o okolí, bez vlastní iniciativy, příp. překážet někde.“

„K Piersovu znechucení se strýc Hubert chopil její narážky a následoval ji jako pitomá ovce.“

“To Piers’ disgust, Uncle Hubert followed her lead like a stupid sheep.” (InterCorp, *Setting the World on Fire*)

jako stádo ovcí	like a flock of sheep
-----------------	-----------------------

Jako stádo ovcí = like a flock of sheep (PD, str. 58): “with mindless obedience” – s bezmyšlenkovitou poslušností.

„Když vešli, byla hala jasně osvětlená, v krbu plápolal oheň a kolem se jako stádo ovcí shluklo veškeré služebnictvo, muži i ženy.“

“The hall, when they entered it, was brightly lighted up; the fire was built high; and about the hearth the whole of the servants, men and women, stood huddled together like a flock of sheep.” (InterCorp, *The Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde*, Stevenson, R.L.)

počítat ovečky	to count sheep
-----------------------	-----------------------

Počítat ovečky = to count sheep (PD, str. 58): *“the monotony of counting sheep in one’s imagination is a powerful inducement to falling asleep.”* Monotónnost počítání oveček v mysli je silný prostředek pro usnutí.

„Ty nemůžeš spát? Zkoušela jsi počítat ovečky?“

“You do n't feel sleepy? Have you tried counting sheep?“ (InterCorp, *Cria nervos*)

BERÁNEK

být kudrnatý jako beránek	be as curly as a lamb
----------------------------------	------------------------------

Být kudrnatý jako beránek = be as curly as a lamb; be a curly-top (SFČI1: 43): *„(kolokviální; příznivé, důrazné) (člověk, zvláště dítě:) mít vlnité, drobně zkroucené a obvykle i kratší vlasy.“*

Můžeme naleznout také ve variantě **být kudrnatý jako ovce**.

Databáze InterCorp neviduje text obsahující tento výraz.

být mírný jako beránek	be as gentle as a lamb
-------------------------------	-------------------------------

Být mírný (/ krotký / trpělivý) jako beránek = be as gentle (/ meek) as a lamb (SFČI1, str.: 43): *„(neutrální – kolokviální; příznivé, pochvalné) chovat se jako beránek; (člověk jinak prudký, divoký, zuřivý, zvláště po pokárání, kritice nebo ve snaze takto něco získat; též jako povahová vlastnost:) chovat se, jednat mírně a nenásilně, popř. krotce, trpělivě, vlídně, mít takovou povahu.“*

Idiom můžeme najít i ve variantě **být jako jehně; být (mírný / trpělivý) jako ovečka**, tedy vyskytuje se v češtině ve vícero variantách s obměnami v komponentu rodu „ovce“, v anglickém jazyce však všechny tyto varianty pokrývá pouze idiom *be as gentle (/ meek) as a lamb*.

„– Ó, Nisardi, pleň mě a nič mě! – Milostivá paní baronko, já lituji, že Vám nemohu posloužit, ale já jsem mírný jako beránek.“

“– Oh, Nisardi, despoil and pillage me! – Dearest Madam la Baroness, I am very sorry, but I am not able to do you this service, you see I am as gentle as a lamb.” (InterCorp, Slameny klobouk)

SKOPOVÉ

hlava skopová	muttonhead
---------------	------------

Hlava skopová; skopová / telecí hlava = muttonhead (SFČI2, str.: 97): „(kolokviální; hanlivé, zhrubělé“ idiom označující buďto „hloupost, omezenost jako vlastnost“, anebo „hloupého, omezeného člověka (i v nadsázce a též může použít mluvčí, s nadsázkou sám o sobě – „Jsem to ale hlava skopová, že jsem na to nepřišel!“)

„Já ti věřila "Holka hloupá, bláhová" Byla jsem to hlava skopová.“

“What a fool I was "What an addle-pated fool" What a mutton-headed dolt was I.” (InterCorp, My Fair Lady)

B. Částečně odlišné ekvivalenty

OVCE / OVEČKA

jít jako ovce na porážku	to go like a lamb to the slaughter
--------------------------	------------------------------------

(Jít) jako ovce na porážku = (to go) like a lamb to the slaughter (house) (PD, str. 59): *“to await one’s destruction with complete docility.”* – čekat na zkázu s naprostou poddajností; idiom s biblickým původem.

„Tohle jsou samí správní chlapi... se srdcem na pravém místě, ale jsou farmáři. Šli by jako ovce na porážku.“

“These are all good lads here ... with hearts of oak, but they're farmers. It'd be lambs to the slaughter.” (InterCorp, Robin Hood: Prince of Thieves)

Idiom je zařazen do skupiny s částečně odlišnými ekvivalenty, protože v jeho české verzi je použit výraz *ovce*, ale v anglické variantě *lamb*, tedy *beránek*.

zbloudilá ovečka	lost sheep
------------------	------------

Zbloudilá ovce / ovečka = lost sheep / soul (SFČI2, str.: 230): *„(knižní; expresivní, zpravidla nepříznivé) člověk, který se (z hlediska společenských norem a konvencí nebo původu v náboženském smyslu) odchyluje, odchýlil od správného, náležitého způsobu jednání a života, člověk, který se odklonil, odchýlil nějakého hnutí (původně náboženského), učení apod., idiom je biblického původu.“*

„To zní jako zbloudilá ovečka, která potřebuje náboženskou konzultaci.“

“Sounds like a lost sheep in need of religious counselling.” (InterCorp, Bones The He in the She)

Výraz má částečně odlišný ekvivalent, protože anglické *lost* spíše znamená *být ztracený* a je to tedy ne úplně přesné k českému významu *zbloudilý, odchýlený*.

BERAN / BERÁNEK / BERÁNČÍ

být tvrdohlavý jako beran	be as stubborn as a mule
----------------------------------	---------------------------------

Být tvrdohlavý (/ umíněný) jako beran = be as stubborn as a mule (SFČI1, str.: 42): „(kolokviální; obvykle nepříznivé, hanlivé, důrazné) dělat něco tvrdohlavě jako beran (člověk při diskusi, přesvědčování, očima většiny; obvykle jen z neschopnosti přiznat vlastní omyl, někdy však ze zásady a ve snaze hájit vlastní pravdu;) neústupně trvat na svých názorech, popř. nápadech a nevzdávat se jich, lpět na svých zvycích a přes přání nebo nátlak je nechtít změnit; opakovaně a velmi vytrvale zkoušet prosadit svou pravdu; být tvrdohlavý, umíněný, paličatý.“

„Ale on byl tvrdohlavý jako beran; od podstaty trpěl utkvělou představou, že ho všichni pronásledují.“

“But Robinson was as stubborn as a mule, he felt persecuted and that was that.” (InterCorp, *Journey to the end of the night*)

Tyto idiomy jsou zařazeny do skupiny neplně ekvivalentní, protože výraz *mule* v překladu neznámá *beran*, ale *mezek*, tedy kříženec osla a koně.

Významově související s idiomem **beran beranská = pig-head**; to be utterly pigheaded (SFČI2, str.: 35): „(kolokviální; expresivní, zpravidla nepříznivé, důrazné; zastarávající) tvrdohlavý, neústupný, umíněný člověk, tvrdohlavec; synonyma – tvrdohlavý mezek; paličatý janek / Janek; hlava dubová; paličák paličatý“ Tento idiom bychom mohli zařadit do skupiny poměrných ekvivalentů, protože místo zvířecího komponentu *beran* obsahuje výraz *prase*.

Jít za něčím (tvrdohlavě) jako beran (SFČI: 42): „*cílevědomě, opakovaně neústupně a tvrdošíjně usilovat o něco, prosazovat něco navzdory překážkám, těžkostem, časovému nároku i nesouhlasu ostatních*“ = **(let nothing stand in one's way), move heaven and earth to get what one wants**. Takto vyjádřený idiom nemá ekvivalentní výraz v angličtině se zvířecím komponentem.

vlk v rouše beránčím	a wolf in sheep's clothing
-----------------------------	-----------------------------------

Vlk v rouchu / rouše beránčím = a wolf in sheep's clothing (SFČI2, str.: 387): „(knižní; expresivní, nepříznivé) člověk maskující záměrně své zlé, nepřátelské záměry, plány, úmysly předstíranou dobrotou, přátelství, laskavostí apod., biblický původ; řidčeji v podobách vlk v rouše ovčím / vlk s tváří beránka, zastaralé vlk v rouně beránčím / ovčím.“

„Máš můj obdiv. Jsi jako vlk v beránčím rouše. Dobrá taktika. Vycucnout Marokánce, plazit se k Meermanové.“

“I respect you. You're a wolf in sheep's clothing. Good tactics. Suck up to the Mocros, lick up Mrs. Meerman.” (InterCorp, Schnitzelparadijs, Het)

Idiom je zařazen do skupiny s částečně odlišným ekvivalentem, protože výraz *clothing* zahrnuje pojmenování oblečení všeobecně, ale *roucho / rouno* je spíše specifický název pro typ oblečení. Anglická verze obsahuje také přídavné jméno *ovčí* namísto českého beránčí.

C. Poměrné idiomy

OVCE / OVEČKA

dělat (na někoho) zamilované oči	to cast / make sheep's eyes (at someone)
----------------------------------	---

To cast/make sheep's eyes at someone = dělat na někoho zamilované oči (Kroulík, Kroulíková, str. 155) (PD, str. 58): *"to look furtively but amorously at someone."* – hledět nenápadně, ale zamilovaně na někoho. *"I saw you casting sheep's eyes at that girl. It was very embarrassing."*

V používané korpusové databázi nebyl nalezen případ použití těchto výrazů.

V této kategorii jsou tato idiomatická spojení zařazena, protože popisují stejný význam, jen úplně odlišným způsobem.

Jedna prašivá ovce zkazí celé stádo.	One mangy sheep is enough to infect the entire flock.
---	--

Jedna ovce prašivá celé stádo nakazí / jedna prašivá ovce zkazí celé stádo / všechny ostatní nakazí = one mangy sheep is enough to infect the entire flock (SFČI4, str.: 646) „(člověk zkušený v radě vůči druhému o nevhodném, demoralizujícím, darebáckém třetím v kontextu skupiny, týmu, společnosti ap. :) celou velkou skupinu stačí nakazit a zničit svým špatným vlivem jediný člověk (a proto je třeba se ho zbavit) Přísloví z latinského *Grex totus in agris unius scabie cadit.*“

„A oni pravili: „Stačí jen jediná nevěřící duše, aby nás všechny připravila o ráj a naději, tak jako stačí jedna prašivá ovce, aby nakazila celé stádo.““

"And they replied: "Even a single unbelieving soul is enough to deprive us all of hope and paradise, as one mangy sheep is enough to infect the entire flock." (InterCorp, Hrobka pro Borise Davidoviče)

Idiom je zařazen do této skupiny, protože i když si je významově ekvivalentní, v idiomatických slovnících tato anglická verze nebyla nalezena a definována.

když už, tak už	as well be hanged for a sheep as a lamb
-----------------	--

As well be hanged for a sheep as a lamb = když už, tak už (PD, str. 58): *“(proverb) if you are going to be punished for a small crime, you will have little to lose by committing a serious one”*. – Pokud budeš potrestán pro malý zločin, nemáš co ztratit spácháním závažnějšího zločinu. (Kroulík, Kroulíková, str.: 155): *„Když je trest stejný, je jedno, za co visíš, je tedy výhodnější spáchat zločin větší; když už tak už.“*

(WDI, str.: 322): *“From the fact that at one time stealing a lamb was punishable by death.”*
Idiom vycházející z faktu, kdy v jisté době byla krádež jehněte (/ beránka) trestaná smrtí.

Případ použití těchto výrazů není v databázi InterCorp evidován.

oddělit zrno od plev	to separate the sheep from the goats
----------------------	---

To separate the sheep from the goats = oddělit zrno od plev (PD, str. 58): *“to separate the good from the bad, the virtuous from the wicked. The allusion is to the Day of Judgement (Matthew XXV, 32), when are rewarded with a place in heaven and the wicked are sent to hell. Nowadays, the distinction is more often drawn between efficient businesses and those that are inefficient or untrustworthy.”* – Oddělit dobré od špatného, ctnostné od zkažených (bezbožných) lidí. Odkaz k Soudnému dni (Matouš XXV, 32), kdy dobří jsou odměněni nebem a ti zlí jsou posláni do pekla. Dnes se použije výraz spíše o výkonných obchodech, které jsou odděleny od neefektivních nebo nespolehlivých.

„Mezi námi, měli bychom oddělit zrno od plev.“

“Between us, we should be able to separate the sheep from the goats.” (InterCorp, The Cockleshell Heroes)

Český idiom *oddělit zrna od plev*, má v angličtině ekvivalent *to separate the wheat from the chaff* (oddělit pšenici od plev). Pro výraz *to separate the sheep from the goats* však žádný jiný idiom ekvivalentní není.

vyhýbat se někomu jako prašivé ovci	give someone a wide berth
--	----------------------------------

Vyhýbat se někomu jako prašivé ovci = give someone a wide berth; I wouldn't touch him / her with a barge-pole, držet si od někoho odstup (SFČI1, str.: 252) „(kolokviální; nepříznivé) (ostatní lidé, okolí vůči skutečně nebo domněle špatnému, zrádnému, člověku, který porušil některé vážné pravidlo společenské morálky:) opovržlivě a pohrdavě se někomu vyhýbat; odsuzovat, izolovat, bojkotovat někoho v životě i v práci.“

Databáze InterCorp neobsahuje text s těmito frázemi.

vypadat rozpačitě	to look sheepish
--------------------------	-------------------------

To look sheepish (PD, str. 58): *“to look embarrassed, guilty”* – vypadat jako v rozpacích, vypadat provinile, vinně.

„Ahoj, Stephanie. Máš prací den, že? Není potřeba být rozpačitá. Nejsem výběrčí daní.“

“Hi, Stephanie. Doing your laundry too, are you? No need to look sheepish. I'm not the taxman.” (InterCorp, Secret Diary of a Call Girl)

BERAN / BERÁNEK

Berany, berany duc!	A little head butt.
----------------------------	---------------------

Berany, berany duc! = A little head butt. (SFČI4, str.: 53) „(člověk, rodič při škádlivé hře s velmi malým dítětem vůči němu, kdy oba v žertu jemně narážejí na čelo o čelo jako bojující berani:) my si hrajeme takto. Slovní rytmizovaný doprovod i název hry.“

„Tak jednou berany, berany, buc.“

“A little head butt.” (InterCorp, Alamar)

V korpusu InterCorp byl nalezen pouze případ obsahující variantu *buc*.

jít jako beránek (za někým)	go as quietly as a lamb
------------------------------------	--------------------------------

Jít jako beránek (za někým) = **go as quietly as a lamb** (SFČI1: 43): „(kolokviální – neutrální; expresivní) (člověk, zvláště muž, popř. větší zvíře, obvykle nebo jindy vzpurný, bojovný na cestě za nepříjemnou povinností, obvykle v důsledku zkrocení, okřiknutí apod.:) jít někam (popř. následovat někoho) zcela poddajně, krotce a bez protestů.“

Do skupiny poměrných ekvivalentů byly tyto idiomy zařazeny, kvůli chybějícímu komponentu *tiše* – *quietly* v české variantě, protože toto slovo může minimálně lehce pozměnit význam.

než bys řekl švec	in two shakes of a lamb's tail
--------------------------	---------------------------------------

In two shakes of a lamb's tail = než bys řekl švec (WDI, str.: 322) „a very short time“ velmi krátký čas, v mžiku, velmi rychle.

„Budu tu dřív, než bys řekl švec.“

“I'll be back in two shakes of a lamb's tail.” (InterCorp, *The Young Poisoner's Handbook*)

D. Idiomy bez ekvivalentu

starší žena oblékající se jako mladice	mutton dressed (up) as lamb
--	------------------------------------

Mutton dressed (up) as a lamb = starší žena oblékající se jako mladice “(*informal, disapproving*) a way of describing an older woman who is dressed in a style that is more suitable for a younger woman” (Cambridge Dictionary) – neformální, nesouhlasné označení, popis starší ženy, která je oblečena způsobem, který by spíše odpovídal ženě mladší.

„*Ted’ vypadáš dobře. Starý beran přestrojený za jehně je pořád starý beran.*“

“*Now you're decent. Mutton dressed as lamb ... is still mutton.*” (InterCorp, *Goya en Burdeos*)

Výraz je zařazen do této kategorie, protože v českém jazyce nebylo nalezeno idiomatické vyjádření korespondující s anglickým.

Korpus InterCorp nabídl pouze jediný, zato zajímavý výsledek dotazu. Přesto, že všechny definice tohoto idiomu ve výkladových slovnících popisují ženské chování, příklad uvedený v databázi se týká pohlaví mužského.

4. Shrnutí

V rámci této bakalářské práce bylo nalezeno a definováno celkem 21 idiomů, v anglickém nebo českém jazyce, obsahujících pojmenování zvířete z rodu „ovce“. Existenci většího počtu idiomů není samozřejmě možné vyloučit, ale tento vzorek vyňatý ze *Slovníků české frazeologie a idiomatiky*, *The Wordsworth Dictionary of Idioms* a *The Penguin Dictionary of English Idioms*, nám poskytl minimálně základní vhled do této problematiky.

Excerpované idiomy byly rozděleny do kategorií dle míry ekvivalentnosti významu v českém a anglickém jazyce. Jejich zařazení nepochybně nebylo vždy jednoznačné, mnohdy se označení vyskytovala na pomezí dvou skupin. Oproti původnímu očekávání, bylo pouze jedno pojmenování zařazeno do kategorie *Idiomy bez ekvivalentu* a všechny výrazy jinak splňovaly podmínky buďto *plně, částečně odlišných* či *poměrně ekvivalentních* idiomů. Dvanáct výrazů v sobě obsahovalo přímo název zvířete z rodu „ovce“ v obou jazycích.

V rozboru idiomů byly uvedeny příklady dle internetového korpusu InterCorp. U výrazů *být kudrnatý jako beránek*, *jít jako beránek za někým*, *vyhýbat se někomu jako prašivé ovci* a *as well as be hanged for a sheep as a lamb*, překvapivě nebyl nalezen žádný případ použití. V databázi InterCorp byl ze zkoumaného vzorku nejčastější idiom *černá ovce*. Velmi zajímavým se ukázal idiom *mutton dressed (up) as lamb*, který byl ve všech dostupných slovnících definován se zřetelem k chování ženského pohlaví, ale korpus našel pouze jediný případ výskytu a to s mužským zástupcem. Výraz pro dětskou hru *Berany*, *berany duc!* jsem původně zařadila do skupiny idiomů bez existujícího ekvivalentu, ale díky příkladu z korpusu jsem našla obrat pro podobnou hru v angličtině *A little head butt*.

Praktická část potvrdila počáteční předpoklad, který byl zaznamenán v části teoretické, a to že se idiomy vyskytují ve všech jazykových úrovních a typech komunikace. Můžeme je naléznout například v záznamech neformálních konverzací, stejně jako v textech umělecké literatury.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem *Srovnávací studie českých a anglických idiomů vztahující se ke zvířatům* ve své teoretické části vymezuje frazeologii a idiomatiku obecně. Skrze definice známých lingvistů přibližuje pojem *frazeologická jednotka a idiom*. Vytýčuje možný původ, strukturu, slovnědruhové složení, motivovanost, míru doslovnosti a míru ekvivalentnosti idiomu. Je zde obsažena také kapitola týkající se frazeografie, v níž jsou seskupena zásadní díla napsána v rámci historie frazeologie českého a anglického jazyka, a která dokazuje zájem o tuto jazykovou oblast již v dřívějších dobách. Jedna z kapitol této bakalářské práce, věnovaná tématu problematiky překladu idiomů, by měla pomoci vyhnout se případným nepříjemnostem při jejich nesprávném použití v komunikaci.

Ačkoliv se v anglické jazykovědě věnuje frazeologii mnoho kvalitních a uznávaných lingvistů, pro vypracování mé práce byla jednoznačně stěžejní díla českého lingvisty Františka Čermáka, která jsou ucelená, a vzhledem ke komplexnosti popisu frazeologie jednoho jazyka, nemají jinde obdoby. Kompaktnost můžeme prokázat také svazky *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1-4*, které zachycují všechny české idiomy, a jak autor sám uvádí, nikde jinde ve světě takovéto dílo nenajdeme. Praktická část bakalářské práce excerpovala idiomy právě z těchto svazků, společně z děl *The Wordsworth Dictionary of Idioms* a *The Penguin Dictionary of English Idioms*. Zkoumala idiomy se zvířecím motivem, konkrétně zaměřeny na výrazy rodu „ovce“. Pro příklad doložení užití idiomu v běžném jazyce byla použita internetová korpusová databáze InterCorp. Korpusová lingvistika má dle mého názoru velkou váhu důležitosti speciálně pro oblast frazeologie a idiomatiky, protože zde můžeme najít příklad reálného použití idiomu ve větě a v rámci ekvivalentnosti můžeme vidět přímá srovnání i v několika jazycích najednou.

Během psaní této práce se mi jednoznačně potvrdilo, že idiomy jsou nevyhnutelnou součástí mluvy. V případné pedagogické praxi by se daly použít pro studenty jako příklad toho, jak neskutečně bohatý jazyk je, a že může sloužit nejen jako prostředek k formální komunikaci, ale i k pobavení a oživení komunikátu.

CONCLUSION

Bachelor thesis named *A Comparative Study of English and Czech Idioms Related to Animals* in its theoretical part defines phraseology and idiomatics in general. Through definitions of known linguists, it approaches terms *phraseological unit* and *idiom*. It determines a possible origin, structure, composition according to parts of speech, opacity, literalness and equivalency of idiom. There is also included a chapter regarding phraseography, where we can find the most important works for history of Czech and English phraseology, and which proves former interest of this branch of linguistics. One of the chapters is focused on the problematics of translation of idioms. It should help to avoid possible inconveniences cost by inappropriate usage of idioms in a communication.

Although a lot of professional and reputable linguists are dedicating to phraseology in English, during writing this work, the most crucial for me was a work of Czech linguist František Čermák. His work offers a complex description of phraseology of one language, which makes his piece unique. We can avouch the compactness by pieces *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1-4*, which intercept all existing idioms in Czech language, and as the author himself says, we cannot find the similar work worldwide. The practical part of the bachelor thesis extracted idioms from those dictionaries, as well as from *The Wordsworth Dictionary of Idioms* and *The Penguin Dictionary of English Idioms*. It examined idioms with animal motifs, particularly focussed on names of genus “sheep”. As an example of usage of idioms in a current language, there was used internet corpora database InterCorp. In my opinion, corpus linguistics is very important especially for branches phraseology and idiomatics, because we can find there examples of real application of idioms in a sentence and within the framework of equivalency we can see a direct comparison in more languages at the same time.

During writing this work, it was affirmed, that idioms are inevitable part of language. In eventual pedagogical practice, they can be used as an example of richness of language, and as evidence that language can be used not only as a mean of formal communication, but also as an amusement and revitalization of a statement.

BIBLIOGRAFIE

Knižní prameny:

BAKER, Mona. *In other words: a coursebook on translation*. 2nd ed. Abingdon, Oxon: Routledge, 2011. ISBN 9780415467537.

ČECHOVÁ, Marie. *Život s češtinou: nomen omen : Češka - češtinářka - Čechová*. Praha: Academia, 2017. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2694-1.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352165.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352172.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-219-6.

ED. BY E.M. KIRKPATRICK AND C.M. SCHWARZ. *The Wordsworth dictionary of idioms*. Repr. Ware, En: Wordsworth, 1993. ISBN 1853263095.

FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické.

GULLAND, Daphne M. a David HINDS-HOWELL. *The Penguin dictionary of English idioms*. New York, N.Y., U.S.A.: Penguin, 1986. ISBN 0-14-051135-0.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 14-475-80.

HUDDLESTON, Rodney D. a Geoffrey K. PULLUM. *The Cambridge grammar of the English language*. New York: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0521431468.

KVETKO, Pavol. *An Outline of English Phraseology*. 2. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2006. ISBN 80-89220-43-6.

KNAPPE, Gabriele. *Idioms and fixed expressions in English language study before 1800: a contribution to English historical phraseology*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2004. Bamberger Beiträge zur Englischen Sprachwissenschaft. ISBN 3-631-52859-0.

KROULÍK, Břetislav a Barbora KROULÍKOVÁ. *Anglicko-český slovník idiomů a ustálených rčení metaforických, obrazných a lidových: English-Czech Dictionary of Idioms and Stereotyped Metaphorical, Figurative and Colloquial Expressions*. Praha: Svoboda-Libertas, 1993. Členská knihovna (Svoboda). ISBN 80-205-0234-3.

LEVÝ, Jiří. *Umění překlada*. 2., dopl. vyd. Praha: Panorama, 1983. Pyramida [Panorama].

MLACEK, Jozef. *Slovenská frazeológia*. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1976.

NEKULA, Marek, Zdenka RUSÍNOVÁ a Petr KARLÍK. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-134-4.

SEIDL, Jennifer. and W. MCMORDIE. *English idioms and how to use them*. 4th ed. /. New York: Oxford University Press, 1978. ISBN 0194327647.

Internetové zdroje:

Cambridge Dictionary. *Mutton dressed as a lamb* [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mutton-dressed-as-lamb>

ČECHOVÁ, Marie. Dynamika frazeologie. *Naše řeč* [online]. 1986, **69**(4) [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6639>

ČECHOVÁ, Marie. Kulturní frazeologie v současné komunikaci. *Naše řeč* [online]. 1993, **76**(4) [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7146>

ČERMÁK, František. *Časopis pro moderní filologii: Frazeologie a idiomatika: Jejich podstata a proměnlivost názorů na ně* [online]. Praha, 2016, **98**(2) [cit. 2017-11-03]. ISSN 2336-6591. Dostupné z: <https://casopispromodernifilologii.ff.cuni.cz/magazin/2016-98-2/>

ČERMÁK, František. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny: FRAZÉM A IDIOM*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.) [online]. 2017 [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FRAZ%C3%89M%20A%20IDIOM>

ČERMÁK, František. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny: FRAZEOGRAFIE*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), [online]. 2017 [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FRAZEOGRAFIE>

DOČEKAL, Mojmír. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny: KOMPOZICIONALITA*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), [online]. 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOMPOZICIONALITA>

EUROPHRAS- [online], [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.europhras.org>

HLADKÁ, Zdeňka. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny: FRAZEOLOGICKÝ SLOVNÍK*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.) [online]. 2017 [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/FRAZEOLOGICKÝ SLOVNÍK](https://www.czechency.org/slovník/FRAZEOLOGICKÝ_SLOVNÍK)

ROSEN, A. – VAVŘÍN, M. – ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 10 z 1. 12. 2017*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2017. Dostupný z: <http://www.korpus.cz>

TARALDSEN MEDOVÁ, Lucie. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny: IDIOM*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), [online]. 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/IDIOM>